

У Ср. Карловцима, 1. јануара године 1908.

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

Изази месечно једанпут.

УРЕДНИК

Јован Живановић

Бр. 1.

Чланови оснивачи „Српске пчеларске задруге у Руми“ плаћају једанпут за увек 50 круна, а редовни чланови I. реда 6 круна годишње; добивају једни и други лист бесплатно, а чланарину нека шаљу: „Управи српске пчеларске задруге у Руми“. Који нису чланови задруге а желе имати лист плаћају 6 Круна претплате.

Година
XII.

Пчеларски календар.

Јануар.

Бич немилосрдне зиме својим леденим фијуком раставио је најмилије другове, који су „и створени једно за друго“ — пчелу и цвет. Под његовим ударцима испустио је цвет своју мирисну душу, а тужна пчелица сабила се и скукала у своју кућицу да јад јадује за својим изгубљеним другом. Мртвило и у врту и на пчелињаку. Па и пчелар растављен са својом вредном пчелом повукао се је у топлу собу, јер на пчелињаку посла нема. За то је ово најзгодније време за пчелара, да размишља о својем пчеларском раду у прошлој години, да га процени и донесе суд о њему. Сада се саставља распоред, којег ћемо се држати у новој години. Сада је и најзгодније време за проучавање и читање пчеларских књига и новина. Без читања без учења нема напредовања. Ко не учи, не може напредовати, а „ко напред не ће, тај натраг мора“.

Сада је време када се учи. Јер када настану послови на пчелињаку, онда знање мора бати у глави а не у књизи. Пчеле су мале враголанке, па више пута спремају пчелару изненађења,

као да хоће да га доведу у неприлику, да виде шта зна и хоће ли моћи одговорити на сва питања, које му оне задају. Рад на пчелињаку је за пчелара то исто што и испит за ђака. Незналица пропада. Учимо дакле сада, да на пролеће не изидемо пред наше пчелице не спремни, јер оне су врло оштра комисија. Незналица и шепртља не само што не ће добити меда, него ће још бити кажњен жаокама!

На пчелињаку немамо сада друга посла, него да пазимо на мир и да се лета на кошницама чим год не загуше. Што пчеле у јануару мање излећу, тим боље. Чести зимњи излети, поједу више пчела, него сви пчелањи непријатељи заједно.

Сада се наручују и праве кошнице и друге пчеларске справе.

Б. Коларовић.

Спремајмо се за изложбу.

У зимним месецима има пчелар врло мало посла на пчелињаку. Сав му је посао, да пази, да се лета не загуше мртвим пчелама, или ако је јака зима не залече и снегом не загуше, и да живина и птице не би кљуцањем у кошнице узнемиривале пчеле, што би их могао упропастити.

Али ако нема у пчелињаку, има посла вредан пчелар изван пчелињака. О томе шта треба да сада ради, писано је исцрпно и лепо у пчеларском календару у овоме листу. Осим тога редовнога годишњег посла, имају наши пчелари ове године још и други важан посао, имају да се спремају за изложбу, која ће бити у Руми концем августа. И за ту се сад већ треба почети спремати, да сваки, кад на пролеће добије позив са табаком за исказ предмета, које мисли изложити, може тај исказ одмах и испунити, како би и управа задруге могла чинити нужне припреме у изложбеним просторијама.

Већ на прву вест о изложби јавило се толико припознатих пчелара, који би по величини свога пчелињака, по свом искуству, вољи и знању могли приредити помесну изложбу. Али тако не треба да буде. На изложби треба да учествују српски и хрватски пчелари из свих крајева домовине, да се види у што потпунијој слици како се развило и како се развија ова грана господарства.

Приређивањем пчеларских изложба много се доприноси развоју пчеларства. Други у пчеларству напреднији народи, често приређују изложбе. Они и могу. Могу, јер су удружени, имају јака пчеларска друштва, а ми смо још у томе слаби. Не схваћамо сви довољно моралну дужност према народном привредном напретку, јер кажемо: шта ће ми задруга, шта ће ми лист, ја знам, ја могу пчеларити и без тога. Жалосно је ако нас одвраћа од удружења тај мали, незнатни привнос чланарине.

Само удружени можемо што урадити. Ето чим је стало на своје ноге наше побратимско пчеларско друштво у Вуковару приредило је 1901. красну изложбу. Потпацањем и сокољењем г. Живановића сакупило се око 320 пчелара у српску пчеларску задругу и после деветогодишњег опстанка и рада хоће ето да ове године приреди изложбу никоме у славу и хвалу, него, да народу покажемо од какве му је користи пчеларство, и да се ми пчелари приберемо у чвршћу заједницу.

Сваки, колико нас има пчелара, има шта изложити и треба да изложи. Али многи се устручава на изложби учествовати, јер никада није изложбе видео, и што држи, да на изложби мора бити све што се каже, „као да је с неба скинуто“. Истина је, да је изложба утакмица, ко ће показати што чистији мед и восак, што вештије направљене производе од меда и воска, што практичнији пчеларски прибор и т. д., али се за то не треба устезати од учествовања на изложби. Како ко и с каквом кошницом и алатом ради и каквога све има меда у његову крају, нека само уложи све знање и умење, да то што боље уради и да из свих крајева домовине изложитеља буде, па ето нам онда потпуне изложбе, ето нам слике пчеларства у нас, ето нам прилике, да видимо шта је боље и практичније, ето прилике да многи нађе купце за продукте са свога пчелињака.

Изложба ће бити подељена у 8 група и то у I. мед, II. восак, III. производи од меда, IV. производи од воска, V. прибор пчеларски, VI. живе пчеле, VII. пчеларска књижевност и VIII. пчелиња флора.

Најобилатија ће бити без сумње прва група. О припремању за ову групу биће у своје време говора, а засада треба обратити пажњу V. групи, у којој ће бити изложене празне кошнице, модели кошница и алати.

Без алата нема заната. Без кошнице са покретним саћем и нужнога прибора не може се успешно рацијонално пчеларити. На темељу Берзенове кошнице имамо данас кошница разних система. Једним се ишло, да се одели плодиште од медишта, другим да су пчеле што боље утопљене, трећим да се стане по вољи на пут ројењу и т. д. За наше крајеве најподеснија и најраспрострањенија кошница је Живановићева реконструјисана американка. Од велике је важности да на изложби буде од дубенице и плетаре свих врсти кошница што их данас има. Које је могуће, да пошаље пуне са пчелама, добро ће урадити, а ако не тако, оно празне или моделе од њих.

И за пчеларски прибор имамо данас домаћих произвођача, да немамо нужде тражити стране радње. Само што слабо знамо за наше, а и они слабо се брину, а и слабо прилике имају да се покажу. Ово је сада прилика, па нека се сваки спрема. Времена има, да се спреми, да се препоручи и многу ствар већ на изложби прода.

Марко Шаула.

Пабирци из теорије пчеларства.*

I.

Нектар и мед.

Нектар по д-ру Планти садржи у себе све дијелове: 75% воде, 12,29 грожђаног шећера, 12,02% тршчаног шећера, а мед 20,60% воде, 34,48% грожђаног шећера, 38,65 воћног шећера, 1,76 тршчаног шећера, 0,71 рђе и воска, 0,0186 мравиње киселине.

Дакле кад се нектар инвертује у мед, изгуби до 50% воде. Којим начином изгуби воду нектар кад се инвертује у мед, различно се мисли. Берзон мисли да пчеле летећи са паше у ваздуху испуштају из себе као ситну кишу. То су Њемци назвали Sprützbüchsentheorie и нијесу вјеровали у то, него су се више подсмјевали тијем. Али су то исто опазили и други њеки пчелари, а и сам сам више пута на доброј паши, а на лијепом сунчаном дану опазео кад пчеле долијећући са паше над пчелињаком у валдуху како прскају водом одозгоре.

Други пак говоре да се вода из меда испарава, што пчеле на лету и на патосу трепте крилима и тијем влагу из кошнице испуштају. По свој прилици да је и једно и друго мишљење добро и да нестаје воде из меда и по једном и другом мишљењу.

А шта је дакле мед? Нектар је сок, који се налази у чашицама цвјетним и по другим мјестима цвијета, а кад прође кроз рилце пчелиње и поред жлијезда пчелињих, па се помијеша са пљувачком пчелињом, претвори се нектар у мед т. ј. претвори се тршчани шећер у грожђани и воћни шећер. Мед је дакле храна преварена. Кад се мед једе, он иде одмах у крв и не оставља са собом никаквих екскремената. Отуда се може разјаснити како пчеле могу по шест мјесеци преко зиме да издрже, па да не опогане кошница својих. Овдје се разумије прави мед, који су пчеле сабрале из чашица цвјетних, јер на медници добију срдобољу и испогане сву кошницу.

* Предавање на скупштини Српске Пчеларске Задруге у Руми 3. октобра 1907. године.

То је знак да пчеле медљику не могу, као што треба, да инвертују у мед и што се медљика брзо кристализује.

Пчеле имају три пара жлијезде. Један је пар у горњој глави, други је пар у доњој глави, а трећи је пар у нагруднику. Жлијезде у горњој глави и нагруднику инвертују нектар у мед т. ј. инвертују тршчани шећер у грожђани и воћни шећер. Жлијезда пак у доњој глави претвара цвјетни прашак у рђу т. ј. бјеланчевину у пептону. Како цвјетни прашак пчеле садену у корпице на стражњим ногама, онда већ није више цвјетни прашак него рђа т. ј. већ је у неколико сварен т. ј. претворила се бјеланчевина у пептону, а особито још кад прође поред жлијезде у доњој глави. Дакле је нектар и цвјетни прашак несварена храна, а мед је и рђа сварена храна. Из свега се досад реченога види, да без пчеле нема меда.

II.

Како пчела иде.

Како пчеле иду т. ј. како пружају своје ноге кад иду? Пчеле имају шест ногу, са обје стране по три. Ноге су испод нагрудника. Нагрудник има три прстена. Испод предњег су прстена предње ноге, испод средњег су прстена средње ноге, а испод стражњег су прстена стражње ноге. Стопале предњих ногу окренуте су напријед, стопале средњих ногу окренуте су на страну, а стопале стражњих ногу окренуте су остраг.

Кад пчела иде, дигне десну предњу ногу, десну стражњу ногу и средњу лијеву ногу и пружи их све напријед на предмет, на којем пчела стоји, а тијем иде и тијело напријед. За тијем одмах дигне предњу ногу лијеву, стражњу ногу лијеву и средњу ногу десну и пружи их све напријед и т. д. Види се, да се тијело пчелиње држи на три ноге. На стражњим ногама има пчела канџице, којима се држи, кад иде по рапавом предмету. Између канџица има жлијезда, из које течност помаже пчели, да може ићи по глатким и усправним предметима.

III.

Како пчела лети.

Пчеле имају два пара крила. Предња су крила горе на другом прстену од нагрудника, а стражња су крила на трећем прстену од нагрудника. Предња су крила већа од стражњих. Предњи дио стражњих крила има квачице, за које се закваче предња крила, кад хоће пчела да лети. Испод горње стране у глави, прсима и стражњем тијелу имају пчеле повеће мјехуриће, које чине, да је тијело лакше, јер прије свакога лећења напуне их пчеле ваздухом. Док се ти мјехурићи не напуне ваздухом, нема пчела снаге да се махањем крилима подигне у ваздух, не може да лети. Пчела је особито вјешта у лећењу. Она може брзо, а може и лагано летјети, она може на једној тачки у ваздуху лебдјети, она се може уједанпут у лету обрнути натраг, она може натрашке летјети.

IV.

Малпигови судови.

Малпигови су судови бијели, танки кончићи, којих има преко стотине и који излазе из танкога пријева у близини желуца, савијају се око пријева и њеки се протежу у шупљину тијела. Они служе за чишћење крви. Све што је непотребно у крви, а особито мокраћну киселину примају они и избацују у танко пријево и гузно пријево кроз афедрон напоље. Што су бубрези у животиња, то су малпигови судови у пчеле.

V.

Насанове жлијезде.

Кад раздражимо пчелу, она подигне горе стражњи труп и савије врх од њега доље. Тијем се пети и шести тергит једно од другог разиђу, те се види бијела кожа, која горе спаја оба тергита. У тој је кожи канал, а у тај канал улазе жлијезде кроз дугачке цијеви. Те ће жлијезде бити, из којих пчеле испуштају ситне капље течне у лету као што смо споменули под I.

VI.

Чуло за мирисање.

Најразвијеније је чуло за мирисање у пчеле. Пчела на више километра осјети лишу и багрену, кад цвјета. Њеке мирисе воли, а њеки су јој несносни. Тако јсј је мирис несносан од лука, пелена, а мирис јој годи од матичњака и других мирисавих цвјетова. Не трпи зној човјечји и којем пчелару удара алкохол на уста. Пчела дакле има врло развијен орган за мирисање.

А гдје је орган за мирисање у пчеле? Мисли се да је орган за мирисање на пипцима. На липцима има много рупица отворених, које сматрају за орган за мирисање. Кад дрвце умочимо у воду, па га приближимо пипцима пчели, не ће пчела обрнути своје пипке дрвцету, а кад то дрвце умочимо у мед, па га приближимо пипцима пчели, она ће одмах обрнути пипке дрвцету и пружити рилце своје меду. Рој из кошнице, која смрди на мишевину, бјега из те кошнице, а да нам рој не утекне из кошнице, ми је мажемо мирисавим матичњаком. Пчела ће осјетити мед, ма гдје он био. Ако је гдје у соби, она ће га кроз кључаницу осјетити и кроз кљачаницу ће се провући до њега.

VII.

Чуло за чувење.

Да пчеле чују, да имају орган за чувење јасно је из њихова језика, из њихових гласова, које одају из себе, јасно је из титикања и квакања матица. Па гдје је онда орган за чувење? И орган је за чувење у пипцима. Има на пипцима до 20.000 рупица преко којих је превучена кожа, које ће по свој прилици сачињавати орган за чувење. Кад дакле пчеле одају глас од себе, онда морају имати и орган за чувење, јер иначе на што им је глас, ако не чују. Пчелару су познати весели гласови пчелињи, кад се роји, тужни гласови, кад изгуби рој матицу, па како цичи, кад хоће да уједе. Кад пчели одсијечемо пипке, она није способна више ни за какви посао, а кад матицама одсијечемо пипке, тумарају по

кошници као луде, не носе више јаја, не примају храну од пчела и траже, да изиду напоље, а кад изиду, тамо и умру. Туђице их и не нападају.

Дакле пици су орган за мирисање, за чување и за пипање. Осим рупица отворених и затворених има на пицима и длака, које сматрају, да су ту за пипање. А и на рилици има на врху длака, које имају осим за сабирање меда, исту службу као и длаке на пицима.

VIII.

Отров пчелињи.

Ја сам у својој књизи „Српски Пчелар“ описао жаоку у пчеле и отров њен и споменуо сам како Дг. Терч из Марбурга лијечи ревматизам с успјехом убодима пчелињим. Радикалан је лијек од ревматизма отров пчелињи без сваке сумње. Сад ћемо изнијети један пабрак, како утјече отров пчелињи на организам људски.

Отров пчелињи не утјече на све људе једнако, јер и организам није једнак код свијех људи. Код њеких људи, кад их уједе пчела, не отекне им око ранице ни мало и врло мали бол осјете. Код других опет, кад их пчела уједе н. пр. у прст, забренда им сва рука до рамена, ухвате их грозница, изиду шклопци по цијелом тијелу, спонадне их несвјестица осјећају бол јак и оток траје три дана. Код трећих, кад их пчела уједе, оток бива мали, који се после три дана сасвијем изгуби, осјећају бол, и после многих убода, престане им отјецање око онијех мјеста, гдје их је пчела ујела.

Огкуда дакле то долази, да на једнога човјека утјече отров пчелињи у такој јакој мјери, а на другога не утјече ништа или мало?

Ја сам читао како то тумаче бактеријолози код дифтеритиса. Бактерије стварају отров код дифтеритиса, који се зове токсин. Тај отров уђе у крв и претвара и руши ћелице и тијем задаје смрт. Бактеријолози знају, да се бактерије од дифтеритиса размножавају. Оли метну у флашу течност за храњење бактерија, и додаду њешто бактерија. У тој течности бактерије се страшно раз-

множе и нахватају се на течност као дебела пјена. Те се бактерије већином са течности уклоне, а остатак се умртви кућањем и тако се добије отров, токсин. Бактеријолози знају колика количина токсина може убити коња. Они успу половину од те количине и уштрцају коњу под кожу. Коњ се разболи од тога и послије одређенога времена оздрави. Кад се иста количина токсина уштрца под кожу, коњу не ће бити ништа. Али кад се количина токсина удвостручи и уштрца коњу под кожу, он ће се опет разболети и послије одређенога времена оздравити. И тако се коњу све више и више токсина уштрцава, да би се тијем отровом могло отровати читава хергела коња. Из тога се коња сад наточи крви у стакло и остави да се сталожии и сурутка одвоји. Кад се та сурутка (serum) успе у споменућу течност са бактеријама, бактарије се множе и даље, али је течност изгубила своју отровну снагу. У крви се дакле онога коња створио антитоксин противни отров токсину. Кад се тај серум уштрца дјетету, које болује од дифтеритиса, он се онда споји са токсиним и парализира га, те дијете оздрави.

Сад је питање како је постао антитоксин противни отров токсину у тијелу коњском?

Ми знамо да се рана на тијелу залијечи сама, да се разрушене ћелице у рани обнове из материја, која су у крви. Кад се ћелице разруше, онда постаје из разрушене материје материја, која ће обновити разрушене ћелице. Из разрушених ћелица постаје материја у крви, која ће разрушене ћелице обновити. Тако и у тијелу коњском постаје материја, коју је токсин у ћелицама разрушио. Те је материје сада у крви коњској толико, да токсин одмах сузбије, да не може рушити ћелице.

Многи људи и животиње имају већ по својој природи у својој крви антитоксина, који токсин сузбија. Тако има дјецe, које добију дифтеритис, па се не осјећају болесним. У грлу је превучено бијело, али се не осјећају болесним и дифтеритис им прође сам од себе без уштрцавања серума. А то је знак, да тако дијете већ по својој природи има антитоксина у крви. А дијете, које нема по својој природи антитоксина у својој крви

ни мало, не помаже му ни уштрцавање серума, него мора умријети.

Тако ће бити и са пчелињим отровом. Ко има по својој природи антиотрова пчелињем отрову, томе не ће отећи оно мјесто, гдје га убоде пчела, нити ће осјећати велика бола од убода пчелињега. Који пак пчелар нема ни мало антиотрова, антитијела у својој крви против отрова пчелињега, тога ће спадавати грознице од убода пчелињега, бљуваће, излазиће по њему бавде, отећи ће му све тијело и тешко ће се навикнути, да може пчеларити т. ј. тешко ће доћи до антитијела, до антиотрова, да може сузбијати отров пчелињи.

А ко има њешто антиотрова, антитијела у својој крви, томе ће отјецати мало од убода пчелињега и убодима пчелињим добиваће тијело његово све више антиотрова, да му напошљетку не ће ништа отјецати тијело од убода пчелињега.

Ово би тумачење било по аналогији дифтеритиса са бактеријолошкога гледишта. *Јов. Живановић.*

Разговори о пчеларству са почетником.

Пише : *Б. Коларовић.*

Пит. 47. — Кажете, да се задржавају пчеле у послу, када се око њих ради, када је најживљи лет. Па у које доба дана је најбоље радити око кошница?

Одг. — Мало пре у нашем разговору (*Пит. 16.*) рекао сам, да је за почетника, који се плаши жаока, најлакше радити око кошница онда, када је најмање старих пчела код куће, а то је у време најјачега лета од 9 сахати до подне. Тада је за почетника најлакше радити, али није и најбоље, прво, што је тада већ јака врућина, а друго, што се пчеле прекидају и узнемирују у послу, па још ако се пчелар јако служи димом, што почетници радо раде, само да би што већма укротили пчеле, тада настане у кошници мамурлук, који по чи-

таве сахате задржава пчеле од посла. Око подне није добро радити ни за то, што у то доба излећу младе пчеле на игру и чишћење, а младе матице на спаривање. Зато, и ако с пролећа до ројидбе можемо радити око кошница и у подне, када настане ројидба и када се можемо надати да ће младе матице почети излетати на спаривање не треба од 11 до 2 сахата нипошто отворати кошнице, нити око њих радити, јер тиме можемо да збунимо младу матицу, која је излетела на спаривање, па да залута у ту туђу кошницу и да пропадне.

Старији пчелар, који не преза више од сваке жаоке, најрадије ради око кошница за хлада, а то је изјутра до 9 сахата и после подне од 4 сахата до вечера. За Јајутра и пред вече, док је мања врућина и слабији лет, боље је радити око пчела и за то, што ће нам тада и туђице мање досађивати, којих има увек у време слабије наше на пчелињацима. Ово што сам до сада рекао, тиче се прегледавања кошница. Остали послови на пчелињаку, свршују се како који. Тако н. пр. пчеле се искуцкавају из плетара и опијају, ујутро рано, док су још таште и пошто су јуче нанесени мед бољи разместили у ћелице, јер када се увече искуцкавају пчеле, силан тај дан нанесени мед излети из ћелица. У вече није добро искуцкавати ви зато, што прекодан саће од врућине одмекне и ослаби, па хоће када се кудка и када се кошница треска, да отпадне. Вештачки се роји, када је најживљи лет, а то је око 9—10 сахата пре подне. Пред вече се свршује највише послова на пчелињацима. Пред вече се прихрањују пчеле. Пред вече је најбоље додати и пуштати матицу међу пчеле. Пред вече се спремају кошнице за пренашање и пренашају. Пред вече се снајају и појачавају друштва. Ако досађују туђице када истресамо мед, најбоље је празно истресено саће у вече враћати у кошнице, када престане лет. Као што видимо, разни послови на пчелињаку раде се се у развојно доба дана. А има послова као што је н. пр. истресање меда, који се раде по читав дан. Оквири се ваде од јутра до 10—11 сахата, за тим се мед истреса, а пред вече се празно саће враћа у кошнице. Ко има

више помагача, а туђице ако не наваљују, може цео дан пуне оквира vadити и одмах истресене враћати. Тако се ради на великим пчелињацима. Кво што смо видели, има послова, који се морају само ујутру урадити или само увече, а неки се обављају у време најбољег лета, но има их врло много, које ће пчелар распоредити према величини својега пчелињака, према добу године и према својему слободном времену.

Пит. 48. Зашто многе кошнице избацују трутовско и пчелиње легло?

Одг. — Разни могу бити узроци зашто пчеле избацују своје легло, но понајвише избацавање легла значи, да је глад закуцала на вратз кошнице. Пчеле хоће да исисавају и избацују легло и када се у кошници појави жеђ. Жеђ се појављује, када се мед јако ушећери, а пчеле не могу од рђава времена да излећу на воду. Жеђ хоће да настане у кошници, и када се кошнице у време јаке зрућине колима или жељезницом надалеко пренашају, тада од јаке тошине, која се у кошници развије, нестане влаге и пчеле у очајању исисавају и извлаче из ћелица своје легло. Кажу, да пчеле избацују легло и у време врло добре паше, када немају празнога саћа за мед. Ја нисам досада то опазио, али није неверовно. То би се можда могло десити код плетара, али код кошница са покретним саћем не, јер где би био пчелар и нашто му је центрифугална справа! То би се ваљда могло десити, када би пчелињак остао без пчелара.

Када пчелама не смета рђаво време да на воду излећу, а оне ипак избацују легло, значи да оне то не раде од жеђи, него од глади. Чим пчелар то опази, треба неоклевајући да прихрањује своје пчеле, јер ако пчеле пред ројидбу избацују легло, одбија се ројидба за неколико недеља унатраг, а може да је и не буде¹⁾. Пред ројидбу, када су кошнице натучене легла и младих пчела, треба прихрањивати медом разблаженим са водом, а не шећером, јер је мед природна пчелина храна. Само од меда и рђе могу пчеле зготовити за своје легло подесну

¹⁾ Избацавање трутова и трутовс. легла после ројидбе, значи, да је пчелс прешао нагон за ројидбом.

храну. Као што детету најбоље годи материно, или од жене млеко, тако и пчелиној деци — уљсвимъ, најбоље годи храна скухана од меда и рђе. Само ако пчелар нема или не може да набави чистога меда, може му се дозволити да у ово доба прихрањује шећером. Боље је у нужди и шећером прихранити своје пчеле, него их пустити да бегају, малакшу и умиру од глади. Јер када завлада глад у кошници, не само што матица престане лећи, него и пчеле отхрањено легло избацују, а то је већ доста да кошница ослаби. Не поправи ли се паша за кратко време, или не притекне ли пчелар у помоћ својим пчелама прихрањивањем, почеће јача друштва остављати своје кошнице, саће па и само своје легло, те бегати, да потраже себи спасења на другом месту, а у малаксалим већ друштвима, почеће од глади обнесвесле пчеле падати на патос или се увлачити у празне ћелице очекујући страшну смрт од глади. Тако штогод не сме се догодити на пчелињаку онога, који хоће да се пчеларем назива! Када прихрањујемо пчеле да их спасемо од пропасти, зове се *прихрањивање из нужде*. Пчеле се прихрањују у вече. У плитке тањире или лимове успе се течан мед, по њему се начесто поспе сечка (исецкана слама), па се подвуче под оквире. Када се прихрањује из нужде, треба давати веће оброке меда, да смо са послом што пре готови. Слабим и већ малаксалим друштвима боље је налити меда у саће, па сат метнути до самих пчела, а добро је на саћу мало попрскати јако разблаженим медом, јер малаксале пчеле нису кадре да се спусте на подметнути мед, Ако пчеле преко ноћ мед не потроше, треба судове с медом сутрадан порано из кошница повадити и посклањати.

Пит. 49. — Дали се исто тако прихрањују кошнице и у јесен, када видимо да не ће имати за зиму задоста меда?

Одг. — И у јесен се прихрањују пчеле из нужде у великим оброцима, али ипак има у томе послу неке разлике. У пролеће и преко лета можемо када прихрањујемо кошнице мешати у мед и воде, а када у јесен прихрањујемо, даваћемо пчелама хране без воде. У про-

леће и у лето када треба пчелама хране за уљеве, боље је прихрањивати медом него шећером, а у јесен може се без бриге прихрањивати и шећером, На 2 кграма шећера успе се 1 литра воде. Шећер се у води скуха, добро опени и када се охлади даје се пчелама. Треба знати, да се са сваким прихрањивањем, изазива и матица на лежење. Зато, ако прихрањујемо у пролеће и у лето, а ради смо да тиме и друштва подигнемо на снагу, можемо прихрањивати и у мањим оброцима, тако ће постати прихрањивање из нужде уједно и спекулативно прихрањивање, јер ћемо прво помоћи пчелама да не гладују, и друго раздражићемо матицу, да вредније леже и умножава друштво. Међутим, када прихрањујемо пред јесен, и имамо довољно јака друштва, прихрањиваћемо у што већим оброцима, да не бисмо матицу изазвали на лежење, јер би тада пчеле велики део од додане хране утрошиле на исхрањивање легла. Зато је боље да пчелар када у јесен из нужде прихрањује, сам налије мед или шећер у саће, па да напуњено саће дода близу где су се пчеле скупиле да зимују. Када медом прихрањујемо, можемо давати колико хоћемо узједанпут, а шећер је боље давати у мањим оброцима, да га пчеле могу добро инвертовати. Јесење прихрањивање треба свршити до краја августа или најдаље до половине септембра, како би пчеле могле додати мед или шећер по својој вољи разместити и за времена заклопити. Када се у јесен пчеле прихрањују, треба им толико додати меда, да имају задоста, док не настане издашнија пролетна паша. У зиму прихрањивати пчеле права је невоља. Ја нисам нигда своје пчеле зими прихрањивао. Кад се могу пчеле у јесен спремити лепо за зиму, чему зими кубурити.

Пит. 50. — Споменули сте спекулативно прихрањивање. Какво је то прихрањивање? Је ли нужно пчеле спекулативно прихрањивати? Када и како се то ради?

Одг. — Када пчелар прихрањује пчеле зато, да не умру од глади, а то бива када нема ни у кошници меда ни нашољу паше, зове се прихрањивање из нужде. А када пчеле имају меда, а пчелар их прихрањује зато, да изазове матицу на што јаче ширење легла, па да тиме

ојачају друштва, како би кошнице ушле јаке у коју главну пашу, или када прихрањивањем ради пчелар на томе, да му се кошнице што пре изроје, те тако да са удвострученим бројем кошница дочека главну пашу, или када пчелар у јесен прихрањује своје кошнице зато, да би што јаке ушле у зиму и јаке дочекале какву рану пролетну пашу. за коју их не би могао спремити спекулативним прихрањивањем у пролеће, то се зове спекулативно прихрањивање. Спекулативно зато, што пчелар не чини то из нужде, што се боји да ће му пчеле поумирати од глади, него зато, што хоће да нешто постигне, да дође до више мела, до чега не би дошао, када би оставио кошнице саме себи.

(Свршиће се.)

Књижевност.

— У календару Матице Српске за годину 1908. има чланак из пчеларства: *На осовини роди мед* од Јована Живановића.

— У календару Србобрану за годину 1908. има два чланка из пчеларства од Јована Живановића: 1. *Пчелиња друштва удешена за сабирање меда.* 2. *Партеогенеза.*

Пабирци.*

— Ми смо у 12. броју „Српскога Пчелара“ од прошле године њешто наговијестили о пчеларској школи у Ерлангену у Баварској, али нијесмо казали да је то државна школа и да стоји под управом Др. А. Флајшмана, универзитетскога професора. Прошле је године 1. новембра отворена. Дијели се на двоје, на научни дио, теорију под управом Др. Еноха Цандера, доцента у универзитету и на практични дио под управом учитеља Карла Хофмана. Та је пчеларска школа спојена са универзитетом. Др. Флајшман, професор зоологије у универзитету већ се од више година бави научно пчелом, а тако исто и Др. Цандер, доцент у истом универзитету и већ су више курзова држали у истом универзитету. Са тијем курзовима не могу се испоредити никоји курзови, што се држе из пчеларства у другим мјестима. Ту се чине научна испитивања из анатомије, ту се предаје историја развика, физиологија и бијологија пчеле, о храни и сваривању, како постаје млијеч (Chylus), о потреби воде за пчеле, ексактна испитивања о вриједности различите хране, студије о температури, о влази у кошници за вријеме зиме, о презимљавању, о болестима пчелињим, о срдобољи, вртоглавици и кузи пчелињој, посматрања о постајању нектара у биљкама и постајању меда из

* Под знаком — сабира пабирке уредник „Српскога Пчелара“.

нектара и т. д. На пчелињаку за углед говори се о различним начинима пчеларења, о различним кошницама, о запаћању матица итд. Курзови се држе за почетнике, за пчеларе, који већ нешто знају из пчеларства, за путнике учитеље, па се држе научни курзови, на који ма се предаје из теорије што смо већ напријед споменули. Ту су табле по зидовима о пчели, ту су хиљаде од микроскопских препарата о пчели и сродних инсеката. Град Ерланген поконио је велики врт, гдје ће бити пчелињак и који ће бити уједно и ботанички врт, у којем ће бити и медоносних биљака. Доље капу пред баварском владом — веле III. Monatsblätter — која је тако дјело створила, за које ће моћи завидјети Баварској цео пчеларски свијет.

— У „Српском Пчелару“ од године 1906. у првом броју приближно је г. С. Вуксан најстарије упутство за пчеларење, које је написао у Сомбору 12-га свибња 1789. придраге домовине припомазан службеник Јосип Толди камерални инспектор. То је упутство написано српским језиком а буњевачким дијалектом и дошло је и нама до руке, те ћемо исправити нешто. Г. С. Вуксан је забиљежио погрешно да у том упутству стоји за *Drohnenbrut* *излежај беспослених пчела*, а за *Weiselwiege* *матичина гнезда*. Не стоји тако, него *излежај пчелах непослујући* (*Drohnenbrut*) и *матичина гнезда* (*Weiselwiege*) Иначе је г. С. Вуксан тачно извео онијех тринаест тачака, које говоре како треба пчеларити, да друштва пчелиња не пропадају. Напошљетку вриједно је споменути како се онда силно заузимала држава за подизање пчеларства, које се види из завршетка овога упутства, које гласи: „Ако би тко пако између пчелољубитељах у чемугод двоумно, молим даби упраз на славу бачку камералну администрацију писати изволио. Из срдца рад завезујемсе, и обећајем таквому на питање његово одговорити“. На овака питања одговарао би онај, који је ово упутство написао, а то је Јосип Толди.

О Г Л А С

На продају имам 12 пуних американики.

Јаково, 16. X. 1907.

п. в. Сурчин

ЛАЗАР ПОПОВИЋ

равн. учитељ.

За све што се тиче администрације од 1. јануара 1903. треба се обраћати на „Српску пчеларску задругу у Руми“. Рукописе, књиге и листове у замену и друго што се тиче уредништва, треба шилати на: Уредништво „СРПСКОГА ПЧЕЛАРА“ у Карловце.

Власник и издавалац Српска Пчеларска задруга у Руми.

Штампа Српске Манастирске Штампарије 1908. — 1.